

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-226-5-82>

**PROFESSIONAL STANDARD “PHARMACIST’S ASSISTANT”:
POLEMICAL NOTES WHEN DEFINING LABOR FUNCTIONS**

**ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ «АСИСТЕНТ ФАРМАЦЕВТА»:
ПОЛЕМІЧНІ НОТАТКИ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ
ТРУДОВИХ ФУНКЦІЙ**

Kosyachenko N. M.

*Candidate of Pharmaceutical Sciences,
Teacher of Pharmaceutical Disciplines
Zhytomyr Basic Pharmaceutical College
Zhytomyr, Ukraine*

Косяченко Н. М.

*кандидат фармацевтичних наук,
викладач фармацевтичних дисциплін
Житомирський базовий
фармацевтичний фаховий коледж
м. Житомир, Україна*

За даними, опублікованими інтернет-джерелом «Кваліфікаційна мапа України», в рейтингу найбільш затребуваних професій в Україні станом на 01.01.2022 року професія «асистент фармацевта» займає 13 позицію, що свідчить про явний брак кадрів на даній посаді [1]. Більшість експертів у сфері фармацевтичної діяльності це пов'язують з наявністю в Україні багатьох проблемних питань щодо ролі та престижу професії фармацевта та її значимості. Фармацевти часто виступають першим і останнім пунктом контакту системи охорони здоров'я з пацієнтом, якому необхідна об'єктивна, надійна та кваліфікована рекомендація [2].

Сьогодні у зв'язку з виникненням у роботодавців гострої потреби у кваліфікованих кадрах, їх розподілу за робочими місцями за чітко визначеними трудовими функціями, формами зайнятості та умовами праці для даної професії, є необхідним завданням розробити професійні стандарти для фахівців, які працюють у сфері фармації, у тому числі і для професії «асистент фармацевта».

Розробником професійного стандарту «Асистент фармацевта» виступила Галузева рада при громадській організації «Об'єднання організацій роботодавців медичної та мікробіологічної промисловості України», до складу робочої групи увійшли представники роботодавців у сфері роздрібної торгівлі лікарськими засобами, обласного виробничо-торгового аптечного об'єднання, представники сфери освіти.

Як і у всіх інших професійних стандартах, структурними елементами професійного стандарту «Асистент фармацевта» є загальні компетентності, які є важливими для соціально-трудових відносин особи у різних сферах, трудові функції, професійні компетентності, предмети та засоби праці, вимоги до знань, умінь і навичок працівника тощо [3].

Є необхідним зазначити, що згідно з Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» професія «Асистент фармацевта» належить до Розділу 3 «Фахівці» з кодом 3228 [4], а також, відповідно до наказу МОН України № 673 від 22.05.2020 р. «Про затвердження Переліку спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідне для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання» спеціальність 226 Фармація, промислова фармація, за якою здобувають відповідну професію, визнана такою, що додатково регулюється [5]. Тому під час формування та опису трудових функцій та професійних компетентностей асистента фармацевта насамперед будуть враховуватися вимоги нормативно-правової бази у сфері фармацевтичної діяльності: це положення постанови КМУ від 30.11.2016 р. № 929 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)», наказу МОЗ України від 29.03.2002 р. № 117, яким затверджено Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 78, Охорона здоров'я, хоча, потрібно зазначити, що сьогодні окремі пункти даного Довідника є застарілими і не узгоджуються з реальною ситуацією, яка склалася на фармацевтичному ринку, а також положення низки інших регуляторних актів, що є дотичними до виконання професійних обов'язків.

Дискусійними та такими що викликають полеміку, виступають питання, пов'язані з окресленням трудових функцій асистента фармацевта.

Насамперед, звернемося до дефініції «трудова функція», яка викладена в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» № 2179-IX від 01.04.2022 р.: «трудова функція – це інтегрований, переважно автономний набір трудових дій, що визначається характерним для нього технологічним процесом та передбачає наявність певних компетентностей, необхідних для їх виконання» [6]. Отже, спираючись на кваліфікаційну характеристику професії «асистент фармацевта», можна зазначити, що поряд з традиційними, звичними для цієї професії функціями, такими як: «дотримання принципів професійної

етики та деонтології», «діяльність щодо формування асортименту, замовлення та приймання товарів», «виконання завдань щодо забезпечення належного зберігання лікарських засобів та медичних виробів», «проведення комплексу робіт щодо підготовки товару до реалізації», «надання домедичної допомоги», «здійснення первинного обліку господарських операцій», «виготовлення (виробництво) лікарських засобів в умовах аптеки» та інших, постають і такі, як «організація діяльності структурних підрозділів аптеки та керівництво аптечним закладом за відсутності фахівця з другим (магістерським) рівнем вищої освіти» та «здійснення реалізації лікарських засобів, що підлягають відпуску без рецептів згідно законодавства» [7].

Натомість, в Україні вже з 1 серпня 2022 року низкою нормативно-правових актів встановлюється відпуск спочатку антибактеріальних лікарських засобів, а згодом і всіх інших рецептурних лікарських засобів за електронними рецептами, які реєструються та погашаються в електронній системі охорони здоров'я, що викликає особливе занепокоєння фахової професійної спільноти, пов'язане, насамперед з відсутністю у багатьох аптечних закладах достатньої кількості фахівців з вищою освітою (фармацевтів) та унеможливлення у зв'язку з цим виконання даної функції цілим рядом аптек. Тому проєктом відповідного регуляторного акту передбачається внесення змін у відповідні документи, якими вбачається можливість відпуску лікарських засобів за електронними рецептами як фармацевтом, так і асистентом фармацевта. Заборону передбачено на відпуск асистентами фармацевтів лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини, крім тих аптечних закладів, що розташовані у селах, селищах та селищах міського типу. Це відповідно призводить до необхідності розширення трудових функцій асистента фармацевта.

Важливо зазначити, що європейська багатомовна класифікація навичок, компетентностей, кваліфікацій та професій ESCO (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations), яка працює як словник, описуючи, ідентифікуючи та класифікуючи навички та актуальні для ринку праці та освіти ЄС професії, в розділі «фармацевтичні техніки і помічники» описує ряд завдань для фармацевтичних техніків та асистентів, які виконуються під керівництвом фармацевта та включають: приготування ліків та інших фармацевтичних сполук, відпуск ліків і надання письмових і усних інструкцій щодо їх раціонального використання, отримання рецептів або запитів на поповнення від медичних працівників і перевірка того, що інформація є повною та точною відповідно до встановлених правил, підтримання

належних умов зберігання та безпеки (у тому числі для наркотиків), наповнення та маркування контейнерів із прописаними ліками, надання допомоги пацієнтам, відповідаючи на запитання або направляючи їх до фармацевта для отримання інформації про ліки, встановлення цін, а також створення та ведення записів про пацієнтів, встановлення, маркування та підрахунок запасів ліків, хімікатів, витратних матеріалів та введення даних інвентаризації в системи обліку [8].

Тож сьогодні в Україні серед фахівців фармації триває обговорення щодо чіткого формулювання трудових функцій та професійних компетентностей асистента фармацевта, які згодом будуть покладені основу в Професійного стандарту.

Література:

1. Кваліфікаційна мапа України: веб-сайт. URL: <https://www.futureskills.org.ua/ua/news/95> (дата звернення: 18.07.2022).

2. Чому фармацевти в дефіциті? Щотижневик «Аптека» № 02 (1323) 24 січня 2022 р.: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/dPrXD6C> (дата звернення: 18.07.2022).

3. Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів : наказ Міністерства соціальної політики України № 74 від 22.01.2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0165-18#Text> (дата звернення: 18.07.2022).

4. Класифікатор професій ДК 003:2010 : Наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 р. № 327 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (дата звернення: 19.07.2022).

5. Про затвердження Переліку спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідне для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання : наказ Міністерства освіти і науки України № 673 від 22.05.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0502-20#Text> (дата звернення: 19.07.2022).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій : Закон України від 01.04.2022 р. № 2179-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-IX#Text> (дата звернення: 19.07.2022).

7. Про затвердження Змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я» : наказ Міністерства охорони здоров'я України № 2242 від 18.10.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2242282-21#Text> (дата звернення: 19.07.2022).